
РЕЧ ГЛАВНОГ И ОДГОВОРНОГ УРЕДНИКА

Место Политикологије религије у курикулумима факултета политичких наука у свету

Ако је наука према опште прихваћеном мишљењу тачно и на аргументима засновано сазнање о неком јасно одређеном предмету истраживања, онда је јасно да би политикологија требало да буде наука која даје аргументована знања о политичком феномену. Дакле, задатак политиколога је да прате политичка збивања и да их анализирају – посебно обрађујући пажњу на чињеницу која највише утиче на креирање и вођење политике.

Голим очима је видљиво да је најстарији политички проблем данашњег света палестински проблем. Проблем се своди на питање Јерусалима, тачније којој држави треба да припадну света места: Израелу или Палестини. То је проблем који се директно тиче читавог исламског света, а то је две милијарде људи. Шта је у основи сталних трвења између Индије и Пакистана? Превасходно религијска разлика. Нико неће да види да озбиљан допринос садашњем сукобу између Русије и Украјине јесте религијски. Признање аутокефалности православне цркве у Украјини, која је чисто политичка пројекција, као што је и црква у Русији директно везана са државом, утицала је на погоршање односа који су довели до рата. Зар није логично да су политиколози обратили пажњу на ту чињеницу? А ни издалека нису. Члан наше редакције Стивен Кетл објавио је анализу 20 најистакнутијих часописа из политичких наука пратећи их 10 година, од 2000. до 2010. Посебно је важно истакнути чињеницу да је то период после 2001. године, дакле када је Америка покренула рат против Ал Каиде, која саму себе дефинише као исламску организацију. Дакле све што се анализе односа САД са Ал Каидом тиче морало би, пре свега, да у обзир узима религијску компоненту рата против героризма.

А шта показују резултати које је добио Стивен Кетл? Тих 20 часописа су у поменутом периоду објавили 7.245 чланака. Од тога је само 97 текстова, оцењених као текстови примарне вредности, имало као главну или водећу тему религију. То је само 1,34% од укупног броја текстова.¹

Дакле, светску политиколошку заједницу религија није много заинтересовала. Они јој нису придавали никакав посебан значај. Из тога сасвим јасно произилази да тај феномен није изазвао никакву посебну пажњу ни у предавањима нити у истраживањима. Самим тим није могла да

1 Steven Kettell, Has Political Science Ignored Religion, *PS: Political Science & Politics*, Vol. 45, No. 1, 2012, pp. 93-100.

се роди никаква посебна област у оквиру великих дисциплина у политичким наукама: политичкој теорији, упоредној политици, међународним односима, итд. Јасно је да онда никако није могла да се роди посебна дисциплина у оквиру политикологије која би се бавила религијом. И тако је до данас. Скоро нигде у свету на факултетима политичких наука, до дана данашњег, не постоји формирана научна дисциплина у пуном капацитету која би се бавила религијским феноменом као извором политике. Постоје курсеви на мастер студијама, теме које се бране на докторским студијама, али посебне дисциплине скоро да нигде нема.

Једини изузетак је Факултет политичких наука Универзитета у Београду. На њему од школске 1993/94. године на основним студијама постоји предмет који се зове Политикологија религије. Дакле то је потпуно посебна политиколошка дисциплина, пазите не субдисциплина како негде кажу, већ дисциплина са посебним предметом истраживања. Тај предмет истраживања ову дисциплину потпуно одваја од других политиколошких дисциплина и ставља је у исти ранг са политичком теоријом, упоредном политиком, међународним односима, итд. То је међународно потврђена чињеница, где се истиче да је зачетник политикологије религије у светским размерама Мирољуб Јевтић². Тај предмет је јасно дефинисан и на Факултету политичких наука у Београду. Ту је утврђена његова прва дефиниција, и колико нама познато до сада нико нигде није покушао да дефинише политикологију религије на другачији начин. Уосталом, рекли смо да она нигде и не постоји као посебна дисциплина на основним студијама. Како би онда могла постојати њена дефиниција. Заједно са дефиницијом одређена су јасно поља истраживања ове науке која су у сталном равоју³. Од тада до данас ова се дисциплина на ФПН у Београду потпуно развила на сва три нивоа студија и створила аутохтону српску школу политикологије религије на сва три универзитетска нивоа - на основним, мастер и докторским студијама. Више хиљада студената, који сад већ делују широм света, слушало је предавања из ове дисциплине и полагало испите од те школске 1993/94. Одбрањено је више десетина мастер радова и више докторских дисертација. Наши мастери већ иду на докторске студије нпр. у САД, а наши наставници обављају специјализације на престижним светским универзитетима. Што је

2 According to Stela Marena who said: "I refer to a successful attempt done in the early '90s theoretical foundations of a new discipline: political science of religion, or politicology of religion. In Eastern Europe, Miroslub Jevtic founded the Center for Study of Religion and Religious Tolerance at the University of Belgrade, Serbia, in 1993". See more: Stela Marena, "Philosophy, Religion and Politics: Contributions and Perspectives of Politology of Religion", in: *Two day conference at the University of Chester as a Part of the AHRC Philosophy and Religious Practices Research Network*, 8-9 April 2014, available at: https://www.researchgate.net/publication/276278161_Philosophy_Religion_and_Politics_Contributions_and_Perspectives_of_Politology_of_Religion (accessed 5.5.2022).

3 Miroslub Jevtic, Political science and Religion, *Politics and Religion Journal*, Vol. 1, No. 1, 2007, pp. 59-69.

посебно важно докторске дисертације из политикологије религије одбрањене на Факултету политичких наука у Београду се прихватају и објављују од стране најзначајнијих светских библиотека посвећених политичким наукама⁴.

Главни прозор у свет Политикологија религије, као посебна научна дисциплина, гради кроз часопис за који пишем овај уводник. Овај часопис је први у свету науке који је посвећен овој дисциплини. Дакле ово није часопис из социологије религије, филозофије религије, историје религија, већ искључиво из, и за, политикологију религије и оне ауторе који хоће да себе изграђују као политикологе религије. Сви аутори који пишу за њега дају свој допринос развоју политикологије религије. Због тога је стекао углед у научним круговима јер је окупио стотине аутора, рецензената, чланова редакције и саветодавног одбора из читавог света. Став научне јавности према часопису је у принципу веома позитиван, јер отвара простор за афирмацију и политикологије религије и политиколога религије. Што је ваљда у интересу читавог света јер доприноси упознавању међу различитим цивилизацијама и тиме ствара претпоставке за развој светског мира и толеранције.

Али има и неразумљиве и непотребне зависти. Тако се десило да је годинама на упит на гуглу „Political science religion” као први излазио текст на википедији који се односио на београдску школу политикологије религије. Неком се то није допало па је учинио све да се тај чланак на википедији избрише. И тиме није добио ништа. Јер опет када се на гуглу упише тај појам – појављује се као први текст онај који је овде цитиран у фусноти број 3.

Оно што је посебно важно за овај специјални број посвећен Светској исламској лиги јесте информација да је друга велика организација муслимана - Организација исламске сарадње (ОИС) - своју међународну репутацију доживела и кроз развијање политикологије религије. Наиме, кад политикологија религије још није постојала и кад сам ја делујући у оквиру науке о међународним односима бирао шта ћу да радим за свој магистарски рад, у договору са својим ментором проф. др Војином Димитријевићем изабрао сам Организацију исламске конференције, која се тада звала Организација исламске сарадње.

Тада није било интернета. Трагајући за материјалима о ОИС нисам нашао скоро ништа. Обилазио сам бројне исламске амбасаде у Београду и скоро ни у једној нисам нашао ништа. Остала ми је само амбасада Алжира. Не

⁴ Нпр. докторска дисертација Марка Вековића, који је сада доцент на овом предмету и члан наше редакције. Та дисертација је посвећена теми која је индиректно везана са садашњом украјинском кризом и представља увод за даље проучавање улоге религије у садашњим оружаним сукобима у Украјини. Погледати: Marko Vekovic, *Democratization in Christian Orthodox Europe: Comparing Greece, Serbia and Russia*, Routledge, London & New York, 2021.

очекујући много ни тамо, ипак сам отишао, и на моје изненађење тадашњи амбасадор је имао примерак Повеље ОИС писан писаћом машином и умножен фотокопирним апаратом. И данас је чувам као најдрагоценији докуменат. Магистарски рад сам одбранио 1984. не знајући уопште да ли има сличних радова у свету. Када се после појавио интернет почео сам да трагам у библиотекама широм света и на моје изненађење утврдио да, осим једног рада на немачком и мог рада, ни на једном европском језику до те 1984. године, дакле 15 година после формирања ОИС, није постојао неки трећи рад посећеној тој другој по величини међународној организацији у свету. Колико је ОИС незанимљива за политикологе најбоље се види из текста на француском језику о Џибутију на Википедији. Тамо су побројане међународне организације у које је Џибути учлањен, али нема ОИС-а. Та по свему најјача међународна организација после ОУН за писца текста на француском на Википедији нија важна⁵.

Дакле, афирмацији ОИС допринео је један немуслиман, додуше велики поштовалац ислама и његовог веровесника који је једна од највећих личности светске историје. Тако је ислам, односно ОИС, допринео рађању Политикологије религије. На чему сам им обома веома захвалан. Дакле и исламу као великој светској религији и ОИК која је била конкретан повод да се посветим проучавања утицаја религије на политику.

Углавном као тачна и у међународним научним круговима потврђена чињеница остаје податак да је Политикологија религије, као научна дисциплина рођена на Факултету политичких наука у Београду и да сам ја њен оснивач, како неки кажу отац дисциплине Политикологије религије⁶.

Мирољуб Јевтић⁷

⁵ Видети на: https://fr.wikipedia.org/wiki/Djibouti#Organisations_internationales (приступљено 5.5.2022).

⁶ Погледати: Maciej Potz, Perspektywy badawcze w politologii religii, *Studia Religiosa*, Vol. 52, No.4, 2019, p. 278, fn 4. doi: 10.4467/20844077SR.19.020.11627; Сергей С. Стрельников, Взаимодействие политической культуры и конфессионального сознания в условиях модернизации в России, Тюмень, 2014, p. 5, доступно на: https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01007521588.pdf (приступљено 5.5.2022). Видети и: "Anambra's night of desecration By Mobolaji Sanusi", available at: <http://omokuwa.com/2013/11/anambra-s-night-of-desecration-by-mobolaji-sanusi/> (приступљено 5.5.2022).

⁷ Оснивач и главни одговорни уредник часописа. Тренутно на позицији изванредног и опуномоћеног амбасадора Р. Србије у Демократској Републици Конго. Контакт: jevticmiroljub@yahoo.com

References

Jevtic Miroljub, Political science and Religion, *Politics and Religion Journal*, Vol. 1, No. 1, 2007. doi: 10.54561/prj0101059j

Kettell Steven, Has Political Science Ignored Religion, *PS: Political Science & Politics*, Vol. 45, No. 1, 2012. doi: 10.1017/S1049096511001752

Marega Stela, "Philosophy, Religion and Politics: Contributions and Perspectives of Politology of Religion", in: *Two day conference at the University of Chester as a Part of the AHRC Philosophy and Religious Practices Research Network*, 8-9 April 2014, available at: https://www.researchgate.net/publication/276278161_Philosophy_Religion_and_Politics_Contributions_and_Perspectives_of_Politology_of_Religion (accessed 5.5.2022).

Potz Maciej, Perspektywy badawcze w politologii religii, *Studia Religiologica*, Vol. 52, No.4, 2019. doi: 10.4467/20844077SR.19.020.11627.

Vekovic Marko, *Democratization in Christian Orthodox Europe: Comparing Greece, Serbia and Russia*, Routledge, London & New York, 2021.

Стрельников Сергей С., Взаимодействие политической культуры и конфессионального сознания в условиях модернизации в России, Тюмень, 2014. Доступно на: https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01007521588.pdf (приступлено 5.5.2022).

https://fr.wikipedia.org/wiki/Djibouti#Organisations_internationales (приступлено 5.5.2022).

"Anambra's night of desecration By Mobolaji Sanusi", available at: <http://omojuwa.com/2013/11/anambras-night-of-desecration-by-mobolaji-sanusi/> (приступлено 5.5.2022).